

Alte Drucke

**Dauidis Chytræi In Historiam Iosvæ, Ivdicvm, Rvth, in
Prophetas & Psalmos aliquot; & Sententias Syracidæ**

Chyträus, David

Lipsiae, 1592

VD16 C 2504 T. II

Caput III.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests please contact the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Caput III.

L O C I .

I. PROPHETIA DE IOHANNE BAPTISTA, & discrimen inter Bap-
tistam & Christum.

II. DE ADVENTV ET REGNO ac beneficj CHRISTI.

III. DE PURGATIONE FILIORVM Leui, seu probatione piorum,
per verbum & sanctam crucem, qua expurgatis peccatorum sordibus, puram &
sinceram fidem, invocationem, patientiam, & cetera sacrificia munda Deo red-
dunt, & velut purgati palmites viti Christo inserti, fructum multum ferunt.

IV. DE SACRIFICIIS FILIORVM Leui, seu sacerdotum
noui Testamenti, placentibus Deo per Iesum Christum.

V. IUDICIVM CHRISTI REGIS arguentis per ministerium Eu-
angelij, & damnantis omnes impios.

VI. ADHORATVR, ut conferant facultates ad conseruationem
ministerij euangelici, & promittit bona corporalia & aeterna iuuantibus mini-
sterium.

DE IOHANNE BAPTISTA.

BEcce ego mittam Angelum meum, & repurgabit viam ante faciem meam. Luculentus & fide dignissimus praesentis Malachiæ concio-
nis interpres est ipse Filius Dei, doctor & redemptor noster Iesus
Christus, qui Matth. 11. Marc. 1. Luc. 7. Iohannem Baptistam auditoribus
commendans, Hunc esse inquit excellentiorem Prophetam, de quo scriptum
fit: Ecce ego mitto angelum seu nuncium meum ante faciem tuam, qui
preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non exortus fuit inter
eos, qui nascuntur e mulieribus, maior Iohanne Baptista: Attamen is,
qui minor est in regno coelorum, maior illo est. Fuit enim Iohannes
Baptista non vulgaris Propheta docens in populo Israël legem Mosaicam,
& predicens de Christo venturo, & regens aliqua consilia politica:
sed eximius, & ceteris omnibus antecellens Angelus seu Doctor & instau-
rator ecclesie à Deo missus, ut veram de Deo & Domino nostro Iesu Chri-
sto doctrinam, & veros Dei cultus, Phariseorum erroribus obscuratos re-
purgaret, & ministerium noui testamenti, & nouam ecclesiam, gentibus
etiam receptis, per prædicationem euangelij & Baptismum inchoaret, &
CHRISTVM præsentem ac exhibitum ecclesie sui temporis coram
ostenderet, & per ministerium suum corda hominum præpararet, ut Christum
venientem fide reciperent & amplectentur. Ut enim principibus, vr-
bem aut templo ingressuris, præeuntes satellites viam aperiunt, & remotis
impedimentis obstantibus, viam planam & expeditam efficiunt: Ita CHRIS-
TUS, cum omnibus beneficijs suis, ad nos venienti, & in cordibus nostris
habitatu, præparanda, & repurganda est via per ministerium euangelij,
& remouenda ex corde securitas, hypocrisis, fiducia operum, & similes
remore, ut Christo aditus in corda pateat, & in ijs efficax sit. Haec viæ
Christi præparatio, et si omnium piorum ministrorum commune officium
est: ta-

Ch

est: tamen Iohanni περὶ ἡλων καὶ περὶ οὐρανοῦ Christi, præsentem Christum dito monstranti, & nouum Testamentum abolita lege Moysi, inchoanti, potissimum congruit. Itaque nullius Prophetæ officium maius & præstantius fuit ministerio Iohannis Baptiste. Sed tamen, qui minimus est in regno cœlorum, hoc est, Christus, qui infra omnes angelos & homines humiliatus est, maior est Ioanne: Primum, persona, quæ est diuina. Deinde, officio, quia non tantum doctor & minister ecclesiæ, sed fons doctrinæ euangelij & redemptor ac saluator est, ex cuius plenitudine gratiam & salutem accipimus. Tertiò, potentia & efficacia, qua ipse per ministerium Iohannis & cæterorum, in cordibus audientium fidem & iusticiam ac vitam efficit. Quartò, quia est αἰαμάρτυρος, omnis peccati & labis expers. Respiciat hanc Malachia concionem, eamque interpretatur Zacharias etiam, Iohannis pater, de officio Iohannis canens: Et tu puer, Propheta altissimi vocaberis. Præibis enim ante faciem Domini, ad parandum vias eius, ad dannam scientiam salutis populo ipsius, per remissionem peccatorum eius, per viscera misericordiæ Dei nostri, quibus visitauit nos oriens ex alto, ut illusceret his qui in tenebris & umbra mortis sedebant, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

DE ADVENTV C H R I S T I.

Et statim veniet ad templum suum Dominus, quem vos queritis, & Angelus Testamenti, quem vos desideratis: Ecce venit, dicit DOMINVS exercitum. Sexto mense post Iohannem Baptistam (anno mundi 3960. mense Septembri) conceptum, Filius Dei Dominus noster Iesus Christus, in finum templum venit, assumens ex virgine Maria humanam naturam, in qua, aeterno & indissolubili fœdere sibi unita, velut in proprio templo habitans, nos a peccato & aeterna morte liberaret. Statim etiam post inchoatum à Iohanne Baptista ministerium noui Testimenti, Anno mundi 3992. anno aetatis suæ tricesimo, veniens ad Baptismum, monstratur à Iohanne Baptista ecclesiæ illius temporis non solum digito, verum etiam addita hac voce, que officium, & beneficia Christi præcipua indicat, & omnia veteris Testimenti sacrificia interpretatur: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi, ac statim post Baptismum præparatus mirandis tentationibus, docere in suo templo seu ecclesia incipit. Duo autem epitheta hoc in loco Propheta Christo tribuit. quod sit Dominus, Adoni, sustentator & Rex ecclesiæ, ab Eden, basis, fulcrum, quo aliquid sustentatur, ut apud Græcos βασιλεὺς, quasi βαῖος λαός. Basin enim seu fundatum ecclesiæ aliud ponere nemo potest, præter id quod positum est, qui est Iesus Christus. Hic constituit, redemit, regit, liberat ecclesiam a peccato & a morte, defendit eam aduersus Diabolos & tyrannos, & tandem resuscitatam ex morte ornabit vita & gloria aeterna: Qui Rex tribui Iuda Gene. 49. & Daudi 2. Reg. 7. & 2. Paral. 17. promissus erat. Deinde, quod sit Angelus Testimenti, h. doctor, seu præparator, voce sua generi humano annuncians nouum Testamentum, seu euangelion de gratia Dei, de remissione peccatorum, de reconciliatione cum Deo & salute aeterna: quam sua intercessione & sanguine ac morte generi humano ipse promeruit. Est enim Testamentum nouum propriissime aliud nihil, quam euangelium seu promissio remissionis peccatorum & Spiritus sancti, veræ iustitiae, & vitæ ac salutis aeternæ gratias propter

propter Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, pro nobis mortuum & resuscitatum, donanda. Vetus Testamentum fuit promulgatio legis Mosaicae, & promissio terrae Canaan, facta populo Israël hac conditio, si legem à Deo per Mosen traditam seruarent. Huius Testamenti Angelus fuit Moses: ut Iohan. 1. dicitur, Lex per Mosen data est, Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam, Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit nouum Testamentum de gratia & veritate, hoc est, gratuita remissione peccatorum, & veris ac æternis bonis per Christum donandis.

De officio Christi purgantis peccata filiorum Leui.

Ipsæ enim quasi ignis excoquens: & sedebit excoquens & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum, &c. Proprium filij Dei Domini nostri Iesu Christi beneficium est purgatio seu liberatio à peccato, de qua 1. Iohan. 1. dicitur: Sanguis Iesu Christi Filij Dei purgat nos ab omni peccato: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas non est in nobis. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata, & purgat nos ab omni iniquitate. Hærent enim adhuc in filiis Leui seu omnibus pijs & renatis in hac vita multæ fordes peccatorum, multiplex ignorantia & dubitationes, multæ vicioræ inclinationes ad securitatem carnalem, admirationem sui, superbiam, dissidentiam, amorem rerum carnalium, aut rerum terrenarum maiorem quam iphus Dei, magna imbecillitas fidei, dilectionis & timoris Dei, non ardent corda fide & dilectione Dei, vt debebant, non agnoscunt nec deplorant sua peccata, quantum debebant, franguntur animis, & fremunt in cruce & ærumnis, accenduntur saepe flammis viciorum affectuum, iracundiae, odiorum, emulationis, gloriae, cupiditatis vindictæ, nec reprimunt ac compescunt eas, sicut debebant & poterant. Hanc tetram immundiciem & fordes mentium & cordium humanorum Filius Dei excoquit & expurgat igne verbi (de quo Ierem. 23. dicitur: Nonne verba mea sunt quasi ignis?) & sanctæ C R V C I S, de qua 1. Pet. 1. inquit: Paululum adhuc, si opus est, contristati varijs temptationibus, vt probata fides vestra multo preciosior auro per ignem probato inueniatur in laudem & gloriam Dei. Utigitur fides nostra seu vera agnitus Christi, & fiducia in Deo nobis propter Christum propicio acquiescens, vt inuocatio vera, vt timor Dei, ac humilitas Christiana, vt amor & studium doctrinæ à Deo traditæ, vt patientia & omnes ceteræ virtutes Deo placentes, non situ & squalore, aut scorijs securitatis, dissidentiae, superbiae, voluptatum, &c. pollutæ extinguantur, sed purgentur, expoliantur, crescant, & ardenterores, priores ac mundiores reddantur: Filius Dei purgator, suo verbo & cruce salutari, palmites sibi viti insertos, vt Paulum, tristissimis afflictionibus toto cursu sui tempore obiectum, 2. Corinth. 11. Ezechiam & Esaiam obsecsum à Senaherib, Esa. 36. & 37. Iosephum in carcere, Gen. 39. Ieremiam, Danielem, & nos singulos, varijs difficultibus, periculis & ærumnis exercitatos, purgat & excoquit ac mundat, vt pura sacrificia iusticie Deo offeramus, sicut dicitur Esa. 27. Hæc est utilitas afflictionis, vt auferatur peccatum eius, seu, vt per crucem mortificantur reliquæ peccati, 1. Pet. 4. Qui patitur in carne, is definit peccare, vt deinceps non iuxta concupiscentias humanas, sed in-

cta voluntatem Dei reliquum in carne tempus viuat. Thren. 3. Affixit nos, vt leuemus corda nostra cum manibus in cœlum. Psal. 119. Bonum est mihi Domine, quod affixisti me, &c. 1. Pet. 2. Deponentes igitur omnem maliciam, & omnem dolum, & inuidiam, & omnem hypocrisim, & inuidiam, & omnes obtræctationes, quasi modo geniti infantes, rationale & sincerum lac concupiscite, vt in eo crescat: siquidem gustatiss, quod bonus est Dominus, ad quem accedentes lapidem viuentem, ab hominibus reprobatum, à Deo autem electum, preciosum, & ipsi vt viui lapides ædificemini templum Spiritus sancti, & sacerdotes sancti ad offerendas spirituales hostias acceptas Deo per Iesum Christum.

DE sacrificijs filiorum Leui, de quibus nunc quarto loco dicendum erat, paulò ante in primo capite & in principio Leuitici prolixè explicamus. Hic obseruemus, placere Deo sacrificia, non ex opere operato, sed in persona per Filium Dei fide purgata, sicut olim ab initio mundi & annis antiquis, etiam ante legem Mosaicam, sacrificia patrum fide Deo placuerunt, vt scriptum est: Fide Abel maiorem hostiam obtulit Deo, quam Cain, per quam testimonio diuino pronunciatus est iustus, testificante de donarijs ipsius Deo.

De iudicio Christi.

*E*t accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficiis, adulteris, &c. Haec tenus de officio Christi, annunciantis euangelion, per quod à peccatis mundamur, & purgantis sancta Cruce fœcundos palmites seu membraveræ ecclesiæ, fructus Deo gratos & alijs salutares ferentia. Nunc de iudicio Christi aduersus impios & sceleratos concionatur: quos per ministerium verbi sui iudicat. h. accusat & damnat, & ex regno suo excommunicat, vt Iohan. 16. inquit: Spiritus sanctus arguet mundum de peccato. Item 1. Corinth. 6. Ne erretis: Nec scortatores, nec idolatræ, nec adulteri, nec molles, nec Sodomitæ, nec ebriosi, nec maledici, nec raptore regnum Dei hereditabunt. Ita hoc in loco Prophetæ inquit, Christum iudicem & testimoniū velocem seu prædicatorem acrem fore, acriter taxantem & damnantem peccata aduersus primam & secundam Decalogi tabulam pugnantia. I. Maleficos, Mecaphim i.e. præstigiatores, qui præstigijs sophismatum veram de Deo doctrinam depravant, & impia dogmata ac cultus idolatricos fingunt & tuentur: & homines falsis de Deo & cultibus diuinis & æterna salute nostra opinionibus fascinatos seducunt & perdunt. Deinde, Adulteros, qui deserta fide & amore, ac cultibus, vni marito vero Deo debitis, idola colunt, & alienam doctrinam ac cultus humano arbitrio elecotos & pugnantes cum verbo Dei sequuntur. Tertio, Periuros, qui fidem Deo debitam, vel falsa doctrina, vel morum sceleribus, vel non seruandis promissis & pactis, Deo teste citato confirmatis, violant. Quarto, Injustiam, calumniosè prætextu iuris vel manifesta violentia lædente alios, & præcipue mercenarios, viduas, pupillos & peregrinos. Quinto, accusat securitatem non timentem iram & iudicium iustitiae Dei æternæ & immortali aduersus peccata, & nullum finem peccandi facientem. Sexto, Hypocrisim cœcam, non agnoscentem suam impietatem, & se tanquam iustum & mundum

mundam excusare volentem. Septimo, Sacrilegia seu furtar bonorum ecclesiasticorum, quæ Deo & conseruationi ministerij diuini dicata & debita, vel non soluuntur à Principibus, nobilibus, ciuibus & rusticis, vel sceleratè rapiuntur. Hæc peccata Christo iudici displicere, & voce ministerij publici acriter taxanda esse, & malædictione diuina puniri, Propheta inquit.

De contributione ad ministerij Euangelici conseruationem.

Inferant omnem decimam in domum horrei, & sit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit D O M I N U S exercituum. Summum & inenarrabile Dei beneficium est, quod ex genere humano æternam sibi ecclesiam colligit per ministerium euangelij, per quod veram sui agnitionem, remissionem peccatorum, iustitiam & vitam æternam hominibus impertit. Itaque omnes homines iure diuino aliquam suarum facultatum partem ad ministerij publici conseruationem & alendos sacerdotes ac ministros docentes conferre debent. Quare & Moyses non tantum didicaz uos & sacrificia pecudum, ac cibaria & primitias ac primogenita, verum etiam decimas omnium frugum & fructuum sacerdotibus & Leuitis pendi iussit, sicut exemplo à Iudeis sumpto, Ethnici etiam decimas publicis sacris destinarunt, vt Pisistratus ad Solonem scribens, ait, Atheniensium singulos frugum suarum decimas separare, non in v̄l̄s Pisistrati consumendas, sed sacrificijs publicis coimmodisque communibus deputandas. Fuerunt autem lege Moysica triplices Decimæ ordinatae: Primum generales, quæ singulis annis dabantur Leuitis, Leuit. 27. Deinde, Leuitæ suarum decimaruindecimas sacerdotibus quotannis tribuebant, Num. 18. Postea tertio quoque anno peculiares decimæ pro pauperibus Leuitis colliebantur: quarum Deut. 4. & Tob. 1. mentio fit. Has decimas Deus fideliter pendi vult templo: & vicissim libertatem frugum, & benedictionem corporalem & æternam, liberaliter iuuantibus ministerium promittit. Econtra vero non fideliter dantibus decimas, D E U M ablati nouem partibus vix decimam reliquerunt esse Augustinus Serm. 220. de tempore minatur, vnde multæ sententiae de decimis in decret. 16: quæ. 1. transcriptæ sunt.

Caput IIII.

L O C I .

I.

Refutatio blasphemæ obiectionis impiorum, qua & prouidentiam Dei, & omne studium pietatis erga Deum & obediendi seu seruandi Deo tollere & delere nituntur: Frustra colitur Deus, si non tribuit pijs & obedientibus debita præmia, impijs vero & sceleratis meritas poenas. vel: Si est Deus, & si est prouidentia, bonis & pijs debet bene esse: malis male. Sed nunc impii florent, & superbè contemnentes Deum ædificantur, hoc est, successus felices habent, & crescunt opibus, po-